

АДАПТАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ДО ЗАГАЛЬНОЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ СТРАТЕГІЧНИХ ВІДНОСИН УКРАЇНА – ЄС

РОЖКОВА Т.С. - кандидат економічних наук, доцент кафедри МЕВ КиМУ

УДК 339.923

Практичні завдання визначення європейського вектору в моделі міжнародного співробітництва України в якості її дедалі більш помітної геоекономічної домінанти передбачають якомога широкого використання загальноєвропейських стандартів у галузі права. Таке використання неможливе без здійснення певної адаптативної роботи щодо приведення у відповідність вітчизняної правової системи тій юридичній системі, яка прийнята в країнах Євросоюзу.

Безумовно, справедливою слід визнати тезу про те, що на початковому етапі інтеграційних процесів, на якому знаходиться Україна, вести мову про повноцінну адекватність вітчизняного законодавства законодавчій системі країн Європи не доцільно. Але визначення загальних засад гармонізації вітчизняного законодавства у відповідності до законодавства європейських країн не лише можливе, а й необхідне.

Процес правової гармонізації відбувається як на базі внутрішнього українського законодавства, так і у відповідності до міжнародних угод, які було укладено з ЄС. Так, згідно з п.1 ст. 51 УПС, Україна, з одного боку, та Євросоюз, з іншого, визнали, що важливою умовою для зміцнення економічних зв'язків між Україною та Співтовариством є зближення існуючого та перспективного законодавства України з законодавством Співтовариства. Україна вживе заходів для забезпечення того, щоб її законодавство поступово було приведенне у відповідність до законодавства ЄС [15].

У даному базовому документі ряд вимог до задач гармонізації законодавства України було визначено достатньо імперативно та функціонально чітко. Щоправда, було зроблено поправку на складнощі процесу нормативної, та взагалі ринкової реформи в Україні, і в ряді відношень такої визначеності вимог немає. Крім того, деякі взяті Україною зобов'язання, які можна вважати такими, що були сформульовані саме в жорсткій, навіть імперативній манері, не містили визначення конкретного терміну виконання. У той самий час, п.2 ст. 51 надає вичерпний перелік з 17 галузей правового регулювання, де визнається необхідність досягнення приблизної адекватності законів України до діючого законодавства Співтовариства.

Передусім слід враховувати комплексність системи взаємних впливів, яку становлять правова та господарська сфери, передусім у континентальному інтеграційному контексті. Так, нормативно-правова система України та її частина, яка стосується співробітництва з країнами ЄС та з блоком у цілому, мають і прямиий вплив на розвиток ринкової економіки в країні. Як підкреслює співробітник Європейських комісій К.Шнайдер, «відсутність стабільної законодавчої бази, пристосованої до вимог ринкової економіки, виявилася головною перепорою для успішного процесу економічної трансформації в Україні» [106; 83].

Крім цього, слід відзначити й інший функціональний блок. Так, гармонізація внутрішнього законодавства України у відпо-

відності до системи законодавства європейських країн дозволить створити дещо інше правове поле для діяльності вітчизняних економічних структур. Таке поле буде вимагати інший ступінь відповідальності за здійснення чи нездійснення певної економічної активності, та інших юридичних засад поведінкової моделі, базисного переліку господарських прав українських підприємств.

У відповідності до нагальних інтеграційних детермінант розвитку, у Стратегії інтеграції України до ЄС, яка була затвердженою Указом Президента України від 11 червня 1998 р. №615/98 [17], сформульована і найважливіша вимога до законодавчої роботи, яка полягає в забезпеченні правової адаптації нормативно-правових актів до вимог ЄС. Ця вимога виходить із того положення, що ратифіковані Верховною Радою міжнародні пакти, декларації та інші документи ООН та ЄС, по-перше, являються законами прямої дії (Ст. 9 Конституції України) і становлять частину національного законодавства; по-друге, вони зобов'язують законодавчу й виконавчу влади у своїй законотворчій та нормотворчій діяльності виходити з принципів і положень, закріплених у цих міжнародних пактах і міжнародних договорах; по-третє, сама юридична програма повинна відповідати цим принципам і положенням; по-четверте, закріплення й розвиток цих принципів і положень у національному законодавстві є нормативно-правовим аспектом вираження державності України як суверенної, соціальної та правової держави (Ст. 1 Конституції України [18]).

При проведенні реформи правової системи в Україні слід враховувати, що важливим елементом процесу євроінтеграції є здатність країни запроваджувати правові механізми, які застосовуються в Європейському Союзі. Причому має значення не саме по собі буквальне «відтворення» певних нормативів та підходів, а забезпечення функціональної сторони справи, власне економічних відносин, що їх такі нормативи породжують. У результаті відповідної правотворчості повинна з'явитися нова правова ситуація. Вона має характеризуватися тим, що при застосуванні нових правових механізмів суб'єктами господарювання всіх форм власності виникає

можливість ефективного функціонування на висококонкурентному ринку ЄС.

Враховуючи особливості нормативно-правового процесу в Україні, слід підкреслити, що в практичному відношенні важливі положення щодо виконання Україною зобов'язань у цій сфері та їх розвитку і конкретизації покладені в Указах Президента України (наприклад, в Указі «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» та Постановвах Кабінету Міністрів України (наприклад, «Про запровадження механізму адаптації законодавства (України до законодавства Європейського Союзу»).

Конкретніше, Указом Президента України «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчої діяльності органів виконавчої влади» від 9 лютого 1999 р. передбачене забезпечення в державі такого порядку створення правових норм, за яким усі без виключення нові нормативні правові акти мають створюватися у відповідності до законодавства ЄС. Ця директива була конкретизована в Положенні «Про порядок опрацювання проектів актів Кабінету Міністрів України, а також проектів законів України та актів Президента України», затвердженому Постановвою Кабінету Міністрів України від 13 липня 1999 р. № 1236.

У Постановві Кабінету Міністрів України «Про запровадження і механізму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 12 червня 1998 р. [19] йшлося про базові проблеми такої нормативної гармонізації. У відповідності до даного документа було створено Міжвідомчу координаційну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС на рівні заступників міністрів на чолі з Міністром юстиції України. Причому на координаційну раду було покладено відповідальність за координацію діяльності міністерств та інших центральних органів виконавчої влади щодо адаптації українського законодавства до законодавства ЄС.

Втім, слід визнати, що ані перелічених вище, ані інших вжитих в Україні юридичних (а розширюючи контекст розгляду й адміністративно-організаційних) заходів виявилось, вочевидь, недостатньо для практич-

ного розгортання інтеграційних процесів. Причому, звичайно, не йдеться про якусь особливу роль міжнародно-економічних актів при проведенні внутрішніх реформ. Ми маємо на увазі те, що навіть з точки зору розв'язання «органічних» для себе задач створення необхідного правового поля, очікуваного успіху зусилля щодо створення необхідної правової бази не мали.

Справа ускладнювалася і тим, що в Україні не було прийнято комплексного підходу, який би синтезував на належному теоретичному, прикладному рівні як специфіку нормативного процесу, цілі ринкових реформ та характер економічного комплексу, який реально існує в країні. Дійсно, слід зрозуміти, що суперечливість, складність та обсяг робіт у напрямку наближення до ЄС не дозволяють розв'язувати існуючі завдання тільки на основі виключно формального нормативного підходу. Натомість цілеспрямована політика уряду, діяльність законодавчого порядку з поступового приведення права України у відповідність до норм і стандартів ЄС вимагають в якості своєї обов'язкової риси всеохоплюючої гармонізації права України з правом ЄС, а це означає підкріплення юридичного процесу шляхом вирішення цілого комплексу методологічних, методичних, кадрових, організаційних питань та питань матеріально-технічного забезпечення.

Необхідність ужиття практичних заходів щодо зближення правових систем актуалізує цілі науково-методологічної розробки принципів внутрішньогосподарського, правового регулювання в Україні, яке наближувало б нашу державу до ЄС. Зокрема, важливим є вироблення системи загальних правових поглядів як функціональної ідеологічної основи діяльності законодавчої й виконавчої влади по реалізації Стратегії інтеграції України до ЄС.

У цьому контексті важко не погодитися з відомим правником В.Я.Тациєм стосовно переосмислення ставлення до постулатів звичаєвого права, що має відношення до судового прецеденту. Це необхідно тому, що в разі визнання Конституційним Судом України неконституційними тих чи інших законів, окремих їхніх положень, суди повинні, по суті, керуватися рішеннями Конституційного

Суду до внесення відповідних змін у ці закони Верховною Радою [10; 24]. Подібна практика наближує юридичну систему України до континентальної.

Разом із тим важливо підкреслити, що будь-яка сучасна галузь права й національного законодавства не може бути побудована на ідеях якоїсь однієї школи права. Тим більше слід враховувати, що на європейському континенті органічно співіснують два базові підходи до формування національної правової системи – так звана континентальна та англосаксонська, причому обидві мають розвинуті господарсько-правові, міжнародно-господарсько-правові аплікації.

Таким чином, будь-яка школа, якщо вона претендує на свою науковість і своєчасність, відповідність нагальним потребам суспільства, повинна синтезувати у своїх поглядах кращі ідеї, які розроблені в інших напрямках у тій чи іншій галузі права з урахуванням їх сучасних модифікацій. Зокрема, останні можуть бути пояснені тими інтеграційними процесами, трансформацією наукових шкіл, які характерні для сучасного наукового знання.

Крім того, на проблему варто дивитися ширше, оскільки ані господарсько-інтеграційні, ані правові чинники самі по собі не є самодостатніми важелями суспільного розвитку. Дійсно, в господарсько-правовій літературі, передусім на європейському континенті, справедливо звертається увага на те, що світовий досвід суспільного розвитку доводить, що в одних регіонах світу в конкретно-історичний час є найбільш вагомими економічні чинники, у других – політичні, у третіх – юридичні, в четвертих – релігійні тощо. Для країн із перехідною економікою ці чинники мають вагоме значення, оскільки фактично йдеться про комплексні реформи в суспільствах, економічна складова яких є функціональним компонентом, результатом дії та умовою реалізації інших чинників.

Виходячи з такого підходу, вповні можна робити прогностичні оцінки про можливість чи неможливість інтеграції відповідних країн до європейської спільноти. Так, наприклад, європейський кореспондент газети «Times» Флетчер, не бачить «перспектив для вступу України в ЄС по меншій мірі ще протягом

20 років. Таким країнам, як Польща та Угорщина, знадобилося 15 років на те, щоб заслужити членство, не дивлячись на те, що вони здійснили радикальні програми ринкових реформ, як тільки розпався комуністичний режим. Більше того, для них характерним є таке явище, як колективна пам'ять – пам'ять ринкової економіки і демократії» [11; 10].

Саме у цьому історико-культурологічному зв'язку правові механізми набувають якості стабілізаційного чинника, який здатний створити ті нормативні умови, у яких формуються економічний лад і державність України. І міжнародне економічне правотворення, як та складова правового механізму, яка значною мірою визначається згідно поточними свідомими, суб'єктивними оцінками та практичними діями, є найбільш динамічним елементом такого механізму, отже, може бути використаною в якості фактору динамізації загального процесу господарсько-правової реформи в Україні та її інтеграції до євроструктур.

Таким чином, можна погодитися із думкою про те, що самі закон і право є основою формування правової держави, і навіть господарсько-правова регламентація вже сама по собі має чимале значення для забезпечення стабільності внутрішньої кон'юнктури. Разом із тим сталість розвитку української державності як у політичному, так і економічному аспектах залежить в остаточному підсумку не тільки від того господарсько-правового надбання, яке Україна отримала у спадок від колишнього СРСР, від більш або менш ефективної законотворчої діяльності на початковому етапі правотворчості, скільки від подальшого еволюційного процесу правотворення в суспільстві.

У цьому контексті вважаємо за очевидний імператив реалізацію ідеї зближення європейських правових систем на підставі положень і принципів, які виражені в міжнародних угодах, у створенні спільних правових інститутів та правових норм. Таким чином, немає додаткової необхідності доводити, що еволюція національного правотворення в Україні, як і в будь-якій іншій державі, яка пов'язує своє економічне майбутнє з єдиним ринковим простором у Європі, у якості своєї складової та методологічного орієнтира по-

винна мати загальноконтинентальні нормативно-правові стандарти.

Виходячи з таких посилок, слід враховувати, що важливою умовою забезпечення сталого економічного розвитку, стабільності у функціонуванні державних інститутів є стабільність наукових правових засад у цій сфері. Отже, розвиток законодавства у відповідності до європейських стандартів в Україні є запорукою передбачуваної стратегії розвитку всієї держави. Разом із тим потрібним є врахування специфіки господарсько-правового механізму в Україні, що означає наявність дихотомічної природи цілей еволюції правової системи в Україні: орієнтація на західно-європейський правовий процес та створення національної правової бази, яке не може відбуватися на порожньому місці, а тільки на базі існуючих правових традицій.

Інакше кажучи, практичне врахування подібної дихотомічності природи правового процесу в Україні означає, що внутрішній розвиток України слід узгоджувати із входженням її у світове співтовариство як рівноцінного й повноправного суб'єкта, і збереженням, зокрема і в національному законодавстві, тих особливостей, які є іманентними українській державності, менталітету народів України.

На нашу думку, є всі підстави вважати, що Україна демонструє свою прихильність до узгоджених в УПС загальних цінностей європейського співробітництва. Принаймні, на рівні міжнародно-правового процесу цей факт є особливо помітним, що не просто сказати про процес внутрішніх соціально-економічних реформ. Частково через це навіть в умовах відкритої (інколи декларативної) прихильності до критеріїв ЄС, очевидно, що дещо зарано робити попередні позитивні висновки щодо ефективності проведення в нашій державі політичної та правової реформи і, відповідно, досягнення тих практичних результатів, які дозволили б говорити про завершення цих реформ, як це і передбачається зобов'язаннями, які прийняла на себе Україна у відповідності до положень УПС.

Досить лише назвати ті об'єктивно поставлені питання щодо вдосконалення системи та організації державної влади в Україні, структури, форм та ефективності діяльності

Верховної Ради, взаємодії законодавчої та виконавчої гілок влади, проведення судової реформи для формування ефективної судової гілки влади, запровадження децентралізації влади в державі, виконання Конституції України як закону прямої дії, створення справді плюралістичного громадянського суспільства тощо.

Отже, для забезпечення стабільності державного розвитку потрібно спиратися на відповідні наукові засади. Еволюція національної правової системи у напрямку зближення з європейськими правовими системами забезпечить оптимальне безконфліктне функціонування гілок державної влади, дасть змогу реально закріпити інститути народовладдя й забезпечити на рівні міжнародних стандартів додержання конституційних прав і свобод громадян України. Цей процес багато в чому прискорить проведення економічних реформ і забезпечить Україні гідне місце у світовій економічній системі. Як підкреслює вітчизняний правник В.Забігайло, «актуальне для сьогоднішньої України питання – це усвідомлення того факту, що інтеграція не передбачається виключно для державних структур і не стосується лише їх. Важливе завдання – це приєднання інших елементів громадянського суспільства, а саме: політичних партій, громадських організацій, підприємств різних форм власності, союзів працевлаштування, професійних і творчих спілок до європейських організацій. Адже європейська інтеграція передбачає не тільки інтеграцію держав, але й інтеграцію їхніх громадян» [12; 2].

У цьому контексті зрозумілим є те, що проблеми адаптації : нормативно-правової системи України до загальноєвропейських стандартів є дуже складними та широкими. З нашої точки зору, для сучасного розвитку України є першочерговими:

1. Проблема гармонізації економічного законодавства України в контексті вимог ЄС;
2. Узгодження стандартизаційних та метрологічних інструментів контролю за якістю продукції з відповідними європейськими нормативами;
3. Узгодження законодавства України щодо об'єднання підприємств з законодавством ЄС;

4. Проблема антимонопольного законодавства України та його гармонізація з законодавством ЄС.

Важливим напрямом адаптації нормативно-правової системи України до загальноєвропейських стандартів, як, зокрема, це слідує з наведеного переліку, є узгодження законодавства, яке стосується мікрорівня економічного життя. Особливо актуальною є задача вчасного реагування на правові новації в даній сфері, які час від часу приймаються в ЄС. Однією із задач, які постають у цьому зв'язку, є адаптація законодавства України щодо об'єднання підприємств з відповідним законодавством ЄС. Так, у 1983 р. Рада ЄС прийняла Сьому директиву про зведені рахунки, у якій докорінно переглянула поняття концерну. Згідно зі Ст. 4 Директиви концернами мають бути визнані такі групи підприємств, в яких відсутні акціонерні й акціонерні командитні товариства, але одне з яких створене у формі товариства з обмеженою відповідальністю.

Відтак прийняте рішення потягло за собою відповідні зміни у національних законодавствах, розпочалась імплементація загальноєвропейської норми у національному праві. До цього концерном у західному законодавстві визнавалась група компаній, пов'язана володінням контрольним пакетом акцій, а його статус регулювався законодавством про акціонерні товариства.

У контексті відомих суперечностей з приводу створення фінансово-промислових груп не дивним є те, що сьогодні відкритим залишається питання: яким чином підійти до закріплення категорії концерну в законодавстві України. Правове регулювання на сьогодні (Ст.3 з Закону України «Про підприємства»), досить поверхнєве, що не тільки не дає відповіді на питання, до якого з цих двох варіантів є ближчим концерн, але не дозволяє навіть визначити ступінь взаємопов'язаності таких категорій, як концерн і господарське товариство. У Законі про підприємства питання акціонерної організації підприємств не визначені. Закон про господарські товариства також не містить якихось посилань на норми Закону про підприємства, проте акціонерні концерни організуються, включно й за указами Президента.

Існує й вимагає свого вирішення ще одна проблема, а саме те, що ряд авторів не рекомендують при цьому до кінця наслідувати принципам організації концерну, що закладені у згаданій Директиві ЄС. Зокрема наголошується на тому, що встановлення принципів функціонування концерну в організаційно-правовій формі акціонерного товариства призводить до обмеження інвестиційного потенціалу останнього, а це не відповідає економічним інтересам як самого концерну, так і України в цілому. Цілком допустимим і доцільним вважається існування концернів та акціонерних товариств у тій мірі, у рамках володіння акціями не тягне за собою залежності одного підприємства від іншого [13; 20].

Удосконалення правового регулювання статусу холдингу і концерну необхідне для правового забезпечення учасників об'єднань із суб'єктами підприємницького життя та регулювання назовні, оптимізації відносин у самих об'єднаннях, а також – для отримання інформації про статус суб'єкта та його фізичний стан. Слід відзначити, що питання про об'єднання в українському законодавстві – це одне з тих невинуватих забутих правових питань, що вимагають негайного законодавчого врегулювання.

Про необхідність прийняття спеціального Закону про об'єднання вже говорилося давно, однак далі розробки проектів справа не йшла. Проблема загострилася з появою нових тенденцій в економіці України – активним формуванням нових економічних структур самими підприємствами. Крім цього, проблема розвитку підприємств відіграє важливе значення для загального напряму інтеграції до ЄС. Відомий вчений Б. Гавришин вважає, що у цій сфері Україна може досягти успіхів шляхом наслідування одразу кількох напрямів реформ:

- стабілізації законодавства, зробивши його передбачуваним;
- зменшення бар'єрів для імпорту та зменшення корупції;
- скорочення кількості податків та зменшення ставок оподаткування;
- усунення спеціальних привілеїв для багатьох підприємств;
- перетворення тіньової економіки на

офіційну [14; 24].

У контексті розробки проекту і прийняття Цивільного кодексу України постає питання перегляду й прийняття в новій редакції Закону України «Про господарські товариства», бо нині існує багато Директив ЄС саме стосовно функціонування господарських товариств, які необхідно врахувати, особливо ті, що стосуються акціонерних товариств. Так, статті 30 – 36 УПС визначають умови, що впливають на діяльність компаній. Їх положення є істотними для подальшого реформування законодавства України щодо порядку регулювання господарського життя на всіх його стадіях: створення компаній, реєстрації юридичних осіб, створення філій та представництв, виконання компаніями своїх функцій.

У контексті адаптації нормативно-правової системи України до загальноєвропейських стандартів важливу роль відіграє проблема антимонопольного законодавства України та його гармонізація із законодавством ЄС. Причому, безумовною тенденцією розвитку національного антимонопольного законодавства України, як і інших країн Центральної та Східної Європи в період переходу до ринкової економіки, є приведення його у відповідність із законодавством ЄС.

Основною метою антимонопольного законодавства ЄС є збереження торговельних та інших переваг економічної інтеграції. Формування підприємницького конкурентного середовища є важливим компонентом політики ЄС. Одним з основних завдань ЄС, зазначених у Римській угоді, є становлення системи, що забезпечує недеформованість конкуренції на Спільному ринку. Недеформована конкурентна політика – це комплексна, чітка європейська перспектива економічної організації, однією зі сторін якої є підприємницьке конкурентне право.

В антимонопольному законодавстві, зокрема у Законі України про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності, важливими є правила протидії зловживанням підприємцями їх домінуючим становищем на ринку та заборона антиконкурентних узгоджених дій. Контроль за зловживаннями домінуючих фірм є однією з важливих сфер

антимонопольного законодавства в Україні. Важко не погодитись із точкою зору, що сфера застосування контролю за зловживаннями домінуючим становищем повинна бути обмежена певними підставами його застосування і чітким визначенням тих суб'єктів, щодо яких він може використовуватися. Вважається недоцільним при визначенні кола суб'єктів, які займають монопольне становище на ринку, встановлювати тільки критерій частки І суб'єкта на ринку, оскільки навіть велика ринкова частка автоматично не припускає реальної ринкової влади, і навпаки, ринкова влада суб'єкта може існувати, навіть якщо його частка на ринку незначна [15; 21].

Незалежним засобом протидії антиконкурентним узгодженим діям підприємців у зазначеному Законі України є загальна заборона, що карається санкціями. Встановлення такого правила відповідає загальній тенденції антимонопольного законодавства країн Західної Європи та інших держав світу, зокрема законодавству ЄС. З метою гармонізації законодавства України із законодавством ЄС для визнання становища підприємця домінуючим, необхідно виявлення двох умов – його частки на ринку й здатності обмежувати конкуренцію. З точки зору критерію «здатність обмежувати конкуренцію», домінуючим слід визнавати становище підприємця на ринку певного товару, що дає йому можливість мати вирішальний вплив на конкуренцію, ускладнювати доступ на ринок іншим підприємцям або іншим чином обмежувати свободу їх підприємницької діяльності.

До речі, тут не можна не пригадати наявність в УПС спеціальних особливостей в галузі взаємного створення умов для виробничо-комерційної діяльності та інвестицій для підприємців України та ЄС. Так, у межах положень, які регулюють співробітництво Сторін у галузі взаємного створення умов для виробничо-комерційної діяльності та інвестицій для підприємців України та ЄС, Україна бере на себе такі зобов'язання [16; 2]:

а) щодо умов створення компаній ЄС на території України – надавати національний режим або найкращий режим серед тих, які надаються компаніям інших країн, причому надання такого режиму має передбачати-

ся національним законодавством та іншими нормативними актами, які регулюють діяльність компаній;

б) щодо умов виробничо-комерційної діяльності філій та відділень компаній країн-членів ЄС – надавати національний режим (або найкращий серед діючих в Україні) філіям та відділенням, створених починаючи з 1 березня 1998 року.

Ці зобов'язання не розповсюджуються або розповсюджуються не в повному обсязі на створення (але не функціонування) компаній, які займаються наданням фінансовими та телекомунікаційних послуг, послуг у сфері операцій з нерухомим майном та природними ресурсам (включаючи земельні ресурси та сільське господарство, рибальство) та певних професійних послуг. Коли йдеться про послуги, то зобов'язання України не розповсюджуються на повітряний та морський транспорт, внутрішній водний транспорт (за певними винятками).

Гармонізація законодавства України про антиконкурентні узгоджені дії із законодавством ЄС передбачає в нашому законодавстві можливість виключення із заборони погоджених дій, які, хоч формально і мають ознаки правопорушень, сприятливі щодо вдосконалення виробництва або розподілу товарів, допомагають економічному, технічному прогресу, діяльності малих і середніх підприємств на внутрішньому ринку, що підвищують конкурентоспроможність українських товарів на міжнародному ринку.

Важливим є вирішення питання про те, як слід регулювати в законодавстві України горизонтальні та вертикальні угоди – в єдиному правилі чи окремо. Оскільки загально-визнано, що ці два види угод конкурентів істотно різняться за наслідками для конкуренції, у багатьох країнах вони регулюються окремо. У тих самих державах, де встановлене єдине правило для обох типів угод, це викликано прагненням привести національне законодавство у відповідність із законодавством ЄС, що, як і законодавство США, не робить різниці між зазначеними типами угод. Окреме регулювання горизонтальних і вертикальних угод у законодавстві, в принципі є більш прийнятним. Разом із тим для відповідності національного законодавства

Україні праву ЄС можливе встановлення єдиного правила для обох типів угод, але з обов'язковим урахуванням їхньої відмінності у підзаконних нормативних актах і практиці.

Конкурентне законодавство ЄС і досвід його застосування є цінним джерелом інформації для ефективного здійснення конкурентної політики в Україні в перехідний період до ринку. Однак цей досвід не може бути безпосередньо застосований або адаптований у державах, що здійснюють перехід до ринкової економіки, зокрема в Україні, зважаючи на особливості цього періоду. Розвиток антимонопольного регулювання в нашій країні повинен враховувати як прогресивний досвід ЄС, так і особливості національних умов і перехідного періоду до ринкової економіки. Як підкреслює фахівець Українсько-європейського консультативного центру з питань законодавства Ж.-П. Бландіньєр, «імплементация положень Угоди про партнерство і співробітництво буде вигідною для України тільки за умови глибоких структурних перетворень у міжнародній торгівлі. Враховуючи економічне та соціальне становище України здається малоймовірним, що така трансформація відбудеться тільки за підтримки ринкових сил, які керуються принципами порівняльних переваг посилені у процесі лібералізації торгівлі. Це не дасть очікуваних результатів, якщо не супроводжується стійкою політикою, спрямованою на ефективне поєднання тенденцій, притаманних європейському економічному просторові, зі структурними реформами, необхідними для сприяння розвитку ринкової економіки в Україні» [17; 4].

Основні зобов'язання-принципи, про виконання яких погодилися сторони в рамках УПС, викладені досить прозоро. Йдеться, насамперед, про зміцнення політичних та економічних свобод, покладених в основу партнерства, визнання важливості верховенства закону та поваги до прав людини, формування багатопартійної системи з вільними та демократичними виборами, економічну лібералізацію для створення ринкової економіки, визнання необхідного зв'язку між розвитком партнерства та поступовим завершенням Україною політичних, економічних і правових реформ.

Таким чином, адаптація нормативно-

правової системи України до загальноєвропейських стандартів виступає важливим чинником практичної реалізації європейського вектору в моделі її міжнародного співробітництва. Враховуючи можливість конкретних практичних кроків, у першу чергу необхідним є розвиток загальних напрямів гармонізації українського законодавства вимогам європейських країн. При цьому, сам процес гармонізації повинен спиратися на чітке бачення не лише його необхідності і можливості, а самого деталізованого практичного механізму досягнення цілей.

Дослідження, яке було проведено, дає можливість висловити такі висновки.

Визначення європейського вектору в моделі міжнародного співробітництва України в якості пріоритетного на політичному рівні, а також на рівні прийняття кардинальних макроекономічних рішень передбачає використання загальноєвропейських стандартів в галузі права. Таке використання є неможливим без здійснення кропіткої адаптативної роботи щодо приведення у відповідність вітчизняної системи до тієї системи, яка прийнята в країнах Європейського Союзу, а також на рівні блоку в цілому.

Україні необхідно досягти максимальної адекватності в правовому полі країнам Європейського Союзу. Це можливе шляхом заснування організаційної структури (або модифікації існуючого в рамках підрозділу Міністерства економічного розвитку і торгівлі), яка б займалася гармонізацією нормативно-правової системи до вимог європейських країн. В якості першочергових заходів повинні виступати гармонізація екологічного законодавства, законодавства про об'єднання підприємства, антимонопольного законодавства тощо.

Напрями подальшого розвитку економічних відносин України з Євросоюзом

Враховуючи можливості подальшого розвитку економічного співробітництва України з Євросоюзом, треба визначити дві органічні складові такого співробітництва: по-перше, воно повинно бути орієнтовано на підвищення зрілості національної економіки України для досягнення мети повноцінної інтеграції до європейських структур, а, по-друге, поточний стан економічного розвитку України

також надає певні коопераційні можливості, отже і вони можуть і повинні використовуватись для розвитку співробітництва з Євросоюзом.

Як підкреслює фахівець Українсько-європейського консультативного центру Ж.-П. Бландіньєр, «динаміка торгівлі в контексті глобалізації світової економіки несе в собі механізми, здатні надавати поштовх необхідним структурним перетворенням, розвитку технологічних можливостей на основі передачі ноу-хау з боку технологічних лідерів. Укладання субпідрядних угод на виконання робіт внаслідок розподілу виробничого процесу в європейських компаніях вже показало, яку роль воно може відігравати у процесі впровадження зовнішніх технологій в країнах Центральної Європи» [18; 5].

Література:

1. Cepujnoski G., Zografski E. The Dynamic Model and the New Economics // Proceedings. International Conference «Recent Development and Problems in the Transition Economies» (Skopje, 25 – 27 March 1999). Skopje: Univ. St. Cyril and Methodius. – P. 199 – 206.
2. Снелбекер Д. Перспективи економічної безпеки та зростання в Україні. – К.: Гарвардський інститут міжнародного розвитку. – 1999. – 9 с.
3. Реформи заради добробуту. Про хід виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України // Урядовий кур'єр. – 2000. – 13 липня. – С. 4 – 9.
4. Тенденції української економіки. – 2001. – Грудень. – 104 с.
5. Плотников О. Довіра — «за бортом». Історичний досвід економічних провалів // День. – 1999. – 10 лютого.
6. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. – К.: Благотворительный Фонд содействия развития гуманитарных и экономических наук «Международный деловой центр», – 1998. – 432 с.
7. Итвелл Дж., Еллмен М., Карлссон М., Нуті Д.М., Шапіро Дж. Трансформація та інтеграція: Формування майбутнього Центральної та Східної Європи / Пер. з англ. – К.: Стилос. – 1998. – 192 с.
8. Угода про партнерство та співробітництво (УПС) між Україною та ЄС та інтеграція України до Європи все ще викликають запитання // Інформаційний бюлетень Українсько-Європейського консультативного центру з питань законодавства (UEPLAC). – 2000. – №4. – 4 с.
9. Моргос П. Алгоритм повернення до Європи // День. – 2000. – 5 липня.
10. Примара Європи. Аналітична доповідь – К.: Агентство гуманітарних технологій. – 1999. – 99 с.
11. Бураковський І., Білецький В. Шлях України до Європейського Союзу: Погляд України. – К., Квітень 1999.
12. Новікова І., Тільний Є. Проблеми розвитку інноваційної діяльності в Україні // Стратегія економічного розвитку України: Науковий збірник. – Вин. 2 – 3. – К.: КНЕУ, 2000. – С 159 – 173.
13. Бурда М., Виплош Ч. Макроекономіка: Європейський контекст / Пер. з англ. – К.: Основи. – 1998. – 682 с.
14. Сіденко В.Р. Системна трансформація зовнішньоекономічної діяльності при переході від централізованої планової до ринкової економіки. Автореф. док. екон. наук. – К.: Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. – 1999. – 32 с.
15. Kornai J. Ten Year After «The Road to a Free Economy». The Author's Self-Evaluation. – Washington D.C.: The World Bank. – 2000. – 30 p.
16. Kostovska L. Crisis of Economies in Transition and Illusion about the Globalization of the World Economy // Proceedings. International Conference «Recent Development and Problems in the Transition Economies» (Skopje, 25 – 27 March 1999). Skopje: Univ. St. Cyril and Methodius. – P. 295 – 305.
17. Сіденко В. Експортний потенціал України: пріоритети інтеграції // Національна безпека і оборона. – 2000. – №6. – С. 48 – 50.
18. Василенко Я. Глухий кут, у який нас кличуть // Дзеркало тижня. – 2002. – № 19. – www.zerkalo-nedeli.com.
20. Силіна Т. В Європу разом із... Білоруссю? // Дзеркало тижня. – 2002. – №15. -www.zerkalo-nedeli.com.
21. Тенденції української економіки. – 2001. – Грудень. – 104 с.
22. Семченко І. Шаг в сторону. Украина пытается оторваться от российского рынка // Эксперт. – 2000. – 27 марта. – С. 14.
23. Пашков М., Чалий В. Україна і розширення ЄС: проблеми, наслідки, перспективи // Дзеркало тижня. – 2001. – № 45. – www.zerkalo-nedeli.com.
24. Гриценко А., Пашков М. Украина на мировых рынках: добро пожаловать или... // Зеркало недели. – 2000. – 24 июня.
25. Квартальні передбачення. – К.: Міжнародний центр перспективних досліджень. – 2000. – Липень. – 102 с.